

STANISŁAW KULCZYŃSKI

ur. 1928; Tomaszów Lubelski

Tytuł fragmentu relacji	Wojna i okupacja
Zakres terytorialny i czasowy	Tomaszów Lubelski; II wojna światowa
Słowa kluczowe	lata okupacji

Wojna i okupacja

Wszystko to w 1939 roku akurat pierwsze bombardowanie, to był czwartek 8 września, tu targ był na tym terenie obok synagogi, takie place targowe, jak naleciały samoloty i zaczęły bombardować i spalili całą tą zachodnią dzielnicę aż do ulicy Piekarskiej. W ramach tych starych murów, fosy tej obronnej, jaka kiedyś tam, pozostałości były Starego Miasta Tomaszowa. W 1939 roku, jak przyszli do nas po Niemcach we wrześniu, Rosjanie - trzy tygodnie po zajęciu przez Niemców, tam wyrównanie granic i tu się od razu po 17 września Czerwona Armia i przez niecałe 3 tygodnie tutaj rządili. Miejscowi komuniści to z opaskami, to – to Zachodnia Ukraina, Partia Komunistyczna Zachodniej Ukrainy się poujawiała, nałożyli opaski czerwone... Mieliśmy znajomego zegarmistrza – Żyda - pamiętam go jeszcze, jak w chwili, kiedy już wszystkich do getta zabierali i on tak przyszedł z ojcem porozmawiać, bo się tam przyjaźnili. Tak wyczuwało się, że idzie na śmierć. „Co zrobić? Co zrobić?” – bezsilni byliśmy przecież. Ani jego rodziny ani jego nie można było przechować w tych warunkach w cudzym miejscu. To więcej się pamięta z okupacji. Do tej pory mam w oczach takie zdarzenie: takiego sekretarza magistratu syn nazwisko Kandel, który tutaj przed wojną był w takiej organizacji i jak Niemcy przyszli, okazał się i szpiegiem i Niemcem. Dwóch synów miał, jednego starszego, drugiego młodszego. Ten młodszy taki się zrobił... Tam koło mnie były stodoły takie na palach, mieszczańskie stodoły i już po pacyfikacji, czy w jej czasie Żydówka z dziećmi i z mężem młodym, tych dzieci to było może ze dwoje, może ze troje, schowali się pod stodołę. On ich wygrzebał, wyciągnął stamtąd. Zawiadomił gestapo. Przyszło ich dwóch, czy trzech. Rozstrzelali wszystkich pod naszym płotem prawie. Potem dziesiętnik w pobliżu mieszkał, miał obowiązek ich zakopać.

Data i miejsce nagrania	2002-06-28, Tomaszów Lubelski
Rozmawiał/a	Marta Grudzińska
Transkrypcja	Marta Grudzińska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"